

E Pol Ka Hor To Aktarang To Tittiegom Ngang E Timoti

O Rhek Ruk Ktar Kam Keknen Mang E Pol Ka Hor To Aktarang To Tittiegom Ngang E Timoti

E Timoti ko en a gi kalyie vop ta vle te, en e Pol kaela langto. E Timoti tlol o papat ruk mang e Yesus ko vgum e Pol tie ko e Pol ta pakvom kam punpa kam vaik kottek kun mnam o mhedor kam havaeng o mia mang e Yesus. Ii, tkor mnam en mang e Yesus he kmokpom kar to le kaikkiem e Pol ko mnam a venloot to e Pol ta kta ngae nglomin kam havaeng o mia mang e Yesus ko mnam o mhedor akuruk yok.

Tie ko e Pol tittiegom ka hor ta ngang e Timoti, e Timoti ta vle ko mEpeses he kaeha kam patter o mia kun mnam e Yesus ka ngaomevek to nma nho mang ko tok. E Timoti, si en a gi kalyie vop, vanangko ta kpom a ngaeha to kam nho mang e Yesus ka ngaomevek to ko mEpeses. Vanang e Timoti en nam kauris e vgum o mia ko ngma klel orom ko en a gi kalyie he kol a ngaeha to alaut. To e Pol tittiegom ka hor ta ngang e Timoti kmenser-pagam en kmennegiang o mia pum ngaro rhek ruk endruk, nang kle sim kaeharom E Nut karo reha gi. Ii, e Pol tittiegom ka hor ta ngang e Timoti kat kam havaeng te, en kam sim kaeha orom ka ngaeha nngia nngia.

E Pol Tkaen Ka Mamrung Ngang E Timoti

1-2 Vae Timoti, Dok e Pol, a aposel to mkor e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen, ko tmeng dok kam kol ka gu, kmikkiem gi enang ko e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen kar E Nut to tsusulgim mor, ngint mur kaum kam mi ktua re lserppak ngang dok kam kol ka gu tok.

Ko kaittiegom kua hor ta ngang in Timoti, yindo kua kvam in te, ko hal msim, ekam ko ko her pavloum yin orom o papat ruk kmor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar.

O Timoti, koma ngarkie mang in ngang Ngor Teit E Nut kar Ngoldaip e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, min kam ring ya mang yin va min kmel ngina mamrung ngang in, va min kmeharom ila vrek kmongeik kat.

E Timoti Nak Kser O Pattermia Ruk La Ppiagar, Mar Kam Lo Kta Patter O Mia

³ Tesgun ko ko ngae ngok mMasadonia ko her ktar kaurur kmin kam vle ko tok mEpeses, he nang yin kmen a re lserppak ngang o mia akuruk ngma ker patter o mia orom ngaro papat ruk la ppiagar, yin kam kser mar, he nang mar kam lo kta patter o mia kat hak. He kmikkiem kuaro rhek ruk tesgun tok, ko kat kaurur kim in tete kat te, ngiaka vle ko tok he ka kser mar tok ge. ⁴ Va ngiak kaen a re lserppak ngang ngar, mar kam lo kta vle pum o mohoi va o ngothoi ruk mang ngaro pupnam ruk tennik tennik hak, ko o ngothoi ruk endruk nong ngaro kleim ngang ngar e. Ko ngam lo kaenpgam o mia kmeharom E Nut ka ngaeha to kmor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar e. Nove, o keknen ri ngam kle gi kaispgam o mokrur ha! ⁵ Va a re to ko kaurur kmin mang tete,

yin kmikkiem, ka treil msim ta vle te, yin kam kla orom a keknen to kmelongtok mang o mia orom a keknen to mularo vurkul kam mrer ko pum E Nut kalo keik, va orom a keknen to mularo papat kam mmok, ko nong a kerkeknen tang mnam muk hak he muk kam mrua koon pum muk mang, va orom a keknen to muk kam smia mien kmor mnam muk mang e Yesus kat. ⁶ Vanang o ker pattermia ri ngat kle va ka vraik petgim o keknen ri nga ton msim, nang kle vrong kaolol orom o papat ruk yok nong ngaro kleim ngang ngar kam rere ormar. ⁷ Ii, ngata vraik petgim o papat ri nga ton msim tok, ekam ko ngat gi kael mnam mar kam vle te, mar o pattermia ruk mang E Moses karo pos kam lua kokkol kam rere kmenserpgam mar ngang o mia. Vanang mar mruo ngat gia papagru ko ngat lo vua mmok mang o pos ruk endruk ngaro pneik lsir e.

⁸ Mor ruk ngot kor mnam mor mang e Yesus he kmokpom kar ngota mnor te, e Moses karo pos ngama ya ngang ngor, enangthe a mhel nap sim kaeha kmikkiem o pos ri ngaro pneik msim. ⁹ Ii, ngota mnor mang ngar te, ngat lua vle ngang a mhel to ta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik e. Nove, ngat kle va ka vle ngang endruk ngma kpoot mang E Nut karo pos, kar endruk ngma kerngnek. Va ngma vle kat ngang endruk ngam lua totu pum E Nut kar endruk ngam kaeharom o kerkeknen mekam mekam. Va ngama vle kat ngang endruk ngam lua totu pum E Nut karo pos, kar endruk ngma kpiem o papat ruk mang E Nut kat. Va ngta vle kat ngang o ngairivik kar endruk ngma por ngaortek va ngaornek kat. ¹⁰ Ii, va ngta vle kat ngang endruk ngma vret ngarlenar, va ngang

lurokol ruk ngma mo aol mang lurokol mruo. Va e Moses karo pos ngta vle kat ngang endruk ngma kpom ngalngunes to kael mar, o mia akuruk yok kmenkim mar kmenen mar kmeha ngang ngar, va ngang endruk ngam gi vrong ppiak kar endruk ngma ppiak kam re kvat o tgoluk kmel o tnangal, va ngang o mia ruk orom o vrong kerkeknen kat endruk ngat lo sim kut kaikkiem a re to a minar to koma patter o mia orom, ¹¹ va lo kolkol ekam e Yesus karo keknen ruk mut ngannik vgum ko E Nut tel a knovvur maktiegom dok kmeha orom kam havaeng o mia mang. Va her E Nut to A Ho Lgekol Hak, Endo nam kaeharom o mia kam lgekol kat arhe.

E Pol Ta Kanprim E Nut Ko E Nut Tring Ya Mang

¹² Ii, Ngoldaip E Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen, en nam kaenserpagam dok kmeha ngang tok. Va koma kanprim en ko ta khenam ka papat ma mmok te, ka vrek tisis kun mnam en mruo mang dok te, ko mi kut kais hak kmeha ngang en tok. Ii, ta khenam ka papat to endo ma mmok, ekam ko tmur re pum dok kam kol ka ngaeha to endo kam havaeng o mia mang a knovvur to endo tok. ¹³ Si tesgun, ktar mang ko E Nut tlo re pum dok kam kol a ngaeha to endo vop, kom sei kam kerrereng En mruo va kol a regesal mang karo mia kat, ko tesgun koma sovet kam koskalil orom mar, vanangko E Nut ta le ktua mrung dok ge. Ii, ko her kamliker ti, ekam ko klo kor mnam dok mang e Yesus he lua mokpom kar vop, he ngae lo mrua paptang dok mruo pum en hak. ¹⁴ Mare, tesgun ko ngae ka

vle tok arhe, vanangko Ngoldaip tho ksovet hak ge, kam ring ya mang dok. He ekam ko tring ya mang dok enang tok tete, dok vat ko kle kor mnam dok mang e Yesus te, en her Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar kat, to kle kaelongtok mang endruk ngat kor mnam mar mang he kmokpom kar en tok kat.

¹⁵ O rhek ri o minar ngaro kleim, mor kam ngarngar mang ngar lserppak va ngruaka kpom mar, ko ngta vle ti te: E Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen tpis enang a mi mhel mo pgegom o mia kam sulgim mar pum ngaro kerkeknen kam lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak. He a mhel to tesgun o kerkeknen ngat ho mi kut el rengmat kun mnam, kir kim o mia tgus, her dok ta arhe. ¹⁶ Ii, ko si vle enang tok tesgun, vanangko E Nut ther mi ktua vle pum a her gi papat to arhe, he ka mrung dok ge, he nang e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam mi kut khenam ka keknen ma mmok ormok, endo kam ho lo gia prik mang a ngael resik kim mor. Ii, ta vle pum a papat to endo kam mrua khenam ka keknen to endo ma mmok ko ka keknen to endo nong ka tu ngang hak. Teharom tok, he nang o mia kam mi ktua vokom ka keknen to tok he kam mmok mang, ko na kle kaeharom ka keknen to endo ngang ngar tok kat, he nang mar kam kle kor mnam mar mang En he kmokpom kar. He enang tok, E Nut na kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang ngar. ¹⁷ Ii, he ekam tok, ngot kais kam kni pum E Nut te,

“Nguia Taven E Nut to nma plong vle mo maineik tgus he lua yor hak, her gi En tuk to

ngoma totu pum. En ngom lo sia vokom ka vok, vanangko her Endo arhe ngruaka nho orom mekam mekam va kmon En orom kla saen kat. Lmien.”

¹⁸ Timoti, kua kvam in te, ko hal he. Ii, va a ngaeha to kua keknen ngang in mnam kua hor ta, endo ko re kmel maktiegom in, tkut kaikkiem o rhek ruk o propet ngata ktar kpavap mang in ormar tesgun tok ge. Ii, ko her o rhek ruk arhe ngia sim kut kaikkiem mar kam kol a serppak vgum mar kam sir kserppak kim nguaro imuo, yin kam kser mar kam lo kta ker patter o mia orom ngaro rhek ruk la ppiagar kat. To endo yek, ngir kais kam sir kserppak malngaeng ngar ¹⁹ ko ima ngarngar mang alo keknen ruk enngindi te, endo kmor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar va endo kam vle orom ila vrek to nma mrer ko pum E Nut kalo keik. Mare, vanang o mia akuruk ngat el ngaro yaik ngang alo keknen ruk enngindi he enang tok, ngat ngae ho mi ktua kering ngaro papat ruk kmor mnam mar mang e Yesus hak.

²⁰ Ii, va alo mhel aloruk kun mnam o mia ruk endruk tok, e Haiminias kar e Aleksanda, alo mhel ri ko her ootgan pmin kun mnam e Yesus ka ngaomevek, to kle kael min ko maktiegom e Seten. Kua vle kar min tok, nang min kam kol a kapnes he kvitik kam lo kta kerrereng E Nut kat.

2

E Pol Ta Patter O Mia Mang O Papat Ruk Mang Kam Totu Pum E Nut

¹ He ekam ko ngiak sir kserppak malngaeng o ker pattermia, va a ngaeha to ko ktar kaurur

kim yin kam patter o mia orom, mar kmeharom ta vle ti te, kam ngarkie ngang E Nut mang o mia tgus, he kael o mngan ngang mang ngar va kngarkie mang ngar to le kanprim E Nut mang ngar kat. ² Ii, va kam ngarkie mang o taven kar ngalngunes tgus ruk ngma nho mang ngor, he nang nguario ngorsang kam mi kut kaisis mekam mekam va nguario vurkul kam lua putput mang o vrong tgoluk tgus. Ii, ngruaka vle tok, orom nguario keknen ruk ngoma totu pum E Nut ormar, endruk ngta mmok ko pum kalo keik. ³ Yu, her a keknen to endo kam ngarkie tok tmi kut ya hak he kaensireim E Nut, Endo Tsusulgim Mor tgus. ⁴ Ii, her E Nut to kat arhe, Endo nama svil mang o mia tgus hak kam mmok mang a re to a minar mang e Yesus, nang En kam sulgim mar vgum tok. ⁵ En tkais kam sulgim mar tok, vgum a her gi mhel to e Yesus To Thim Orom Ka Msasaen arhe. Ko e Yesus to, en a mhel to a sim kut tgiang he ksir orom o mia kun pgegom mar kar E Nut to a sim kut tgiang, en tmur el en a mi mhel ⁶ he mrua slak orom ka vok mruo kmel ekam mor orom kam kta lol mor kam vle ngang E Nut. He enang tok, E Nut tenserpgam a re to a minar to endo mang e Yesus kam khenam e Yesus mruo ma mmok mnam a venloot to tmur kut el ngang ge. ⁷ He her mang a ngaeha to kam havaeng o mia mang e Yesus enang tok arhe, E Nut tmur kut mon dok kam sir orom En kam vle te, ka aposel to dok, dok kam polger o rhek ruk mang en ngang o mia. Ii, va tmur kut mon dok kat kam patter mar ruk o vrong rhek orom o papat ruk o minar kat, endruk mang kmor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar. Klua re la ppiak e. Nop

hak! A re a minar.

⁸ Vanangko mnam oni mhetor tgus ruk muma kaum kam ngarkie mnam mar, kua svil yin e Timoti kmen a re lserppak ngang lurokol ruk ngma hover ngaro singni kam ngarkie kam havaeng ngar te, ngak ngarkie orom ngaro vurkul ruk ngata mmok, nang nong orom alo kerkeknen ruk a mokrur va a ngaesik e.

⁹⁻¹⁰ Va ngiak kaen a re lserppak ngang lraip kat, ko kua svil mar ruk ngam mrua havae kmar mruo te, ngma totu pum E Nut, mar kam khenam o keknen lyar ruk kam mrua khenam mar mruo ma mmok te, lmien te, mar a pun to tok. Ii, mar nga sim kut koror mnam mar mang a ngaegenkar o it ngo mamten, he nang korim a papat to kam hover o papat ruk nong lyar kun mnam lurokol. Ii, nga mi kut kaegen lsir kam toot mang ngaro pkor he, he nang lurokol kam mia re kre mang ngar tok, nang orim o sreng ngo mamten ruk enang endruk orom ngaro vu kraen. Va ngak orim kam kirmaskor orom ngaro lpetuk ngo ngairis, i o kam tolpum o tgoluk ruk o mia ngam vua nho kuon mang ngar, enang o ngoven ruk ngam kaeharom mar orom alo kre ruk o pel va o gol kat. Ii, lraip ngak kaegenkar E Nut ka yet to ka sgan ha, he ktotu pum E Nut tok arhe ko ta sir mar kam vle tok.

¹¹⁻¹² Ii, va lraip nga smia vle khemenik ko tok he gia toot kam gia ngan o rhek he klol. Mare, a vatimmok na gia vle kmar. Ko klua ngatkal ngang tang mnam lraip kam patter lurokol, i o ka grap mang lurokol he le klaut mang ngar kam nho mang ngar e, nove. ¹³⁻¹⁴ Kua re tok, ekam ko ktar hak, E Nut ta ktar kueng e Adam. He e Adam, en

nong endo e Seten ta ktar mas orom kmeharom a kerkeknen e, nove. Parem ko, e Eva to a vlom arhe, endo E Nut tkueng knaek, endo e Seten ta ktar mas orom kmeharom a kerkeknen. Her a vlom to arhe ta ktar ka vle te, en tlua mmok ko pum E Nut kalo keik. ¹⁵ A vlom to endo tsi pu vle tok, he kngamror mang lraip tgus, vanangko her gi vgum ko ngma llues, E Nut nera susulгим mar. Ii, enangthe ngpa kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar va kaelongtok mang o mia, va smia vle la mmok ko pum E Nut kalo keik, va kam smia toot mang ngaro pkor kat, va E Nut ner kle ksusulгим mar tok.

3

A Mhel Ka Mten To Karo Keknen Ngat Kais Mang En Kam Kol A Ngaeha To Kam Nho Mang E Yesus Ka Ngaomevek Langto

¹ O rhek ri o minar ngaro kleim, mor kam ngarngar mang ngar lserppak, ko ngta vle ti te: Ani mhel to tvu kaelel mnam en kam kpom a ngaeha to kam nho mang e Yesus ka ngaomevek langto, tmi kut re pum a ngaeha a yar to ngma nho orom. ²⁻³ Ii, va enangthe a mhel langto na re kol a ngaeha to kam nho mang e Yesus ka ngaomevek langto, va karo keknen ngaka ktar ka vle ti te: O vrong mia nga lo kais hak kam mon en orom a kerkeknen tang hak, va naka svil kam lei, va nak lei orom kta vlom ngang ko atgiang tuk, va na lo mrua ngam en mruo ekam o vrong kerkeknen, va na kais kam mrua toot mang ka vok mruo, va na her gia vle a sim re ko kim o mia. Va o mia nga totu pum en, va na smia tar o mia, va na kais kam smia patter

o mia, va na lua sovet kmivie he kveve, va na lua koskalil orom o mia, va na lua mokrur kar o mia, va na lua vle pum a ngaeha to kmit o krek kat. ⁴ Va a mhel to endo naka ktar kais kam smia nho mang ka valngan mruo he ka ktong kles mruo, he nang mar kam totu pum en he smia ngan vgum kat. ⁵ (Ii, naka ktar smia nho mang ka valngan tok na, ko enangthe a mhel na lo kais kam smia nho mang ka valngan mruo, va ta khenam te, tlo is hak en kam smia nho mang E Nut ka ngaomevek tok kat e.) ⁶ Va ngiak or kmel a mhel to ta vle te, a mhel to tgi gun kor mnam en mang e Yesus he kmokpom kar kat e, matok en na kle mrua per orom en mruo, he E Nut ner le kmon a kapnes ngang, gi enang e Seten ko E Nut tmon a kapnes ngang en tok kat. ⁷ Ii, va a mhel to endo, o mia ruk ngam lo kor mnam mar mang e Yesus he lua mokpom kar vop ngak vokom en orom ka munik to a yar, he nang en kam lua ru pum e Seten ka keik he kharpeet orom o kerkeknen.

A Mhel Ka Mten To Karo Keknen Ngat Kais Mang En Kam Kol A Ngaeha To A Diken Kam Turang Endo Nma Nho Mang Ngar

⁸ Ii, va gi enang tok kat mang o diken, ko enangthe o mia ngapa svil kam kol a ngaeha to a diken kmeha ngang e Yesus ka ngaomevek langto kam turang, va ngaro keknen ngaka ktar ka vle enang ti kat te: O mia ngak totu pum mar, va nga lua rere orom alo naprai alomin, va nga lua vle pum a keknen to ngaro pkor kam vua ring a ye to a serpgar kam sovet kmiviem, va nga lua riring ani vrong ngaeha to kam pe gia toot kio

mia kmit a kre alaut mkor mar kat e. ⁹ Va ngak ngarngar mang E Nut ka papat to a minar, endo tesgun ta tvok kim o mia, vanang tete ngot kor mnam mor mang orom nguaro vurkul ruk ngta mrer ko pum E Nut kalo keik. ¹⁰ Vanang ktar mang a mhel kam kol a ngaeha to a diken va ngiaka ktar kael o reha akuruk yok ko maktiegom na, en kam ktar kaegom mar na, nang muk kam nho mnam kam mnor mang te, tsim kaeharom mar o nop. To enangthe nop o rhek akor mang ko tsim kaeha, to endo yek, mut kais kmen a ngaeha to a diken ngang, en kmeha ngang e Yesus ka ngaomevek kam turang tok.

¹¹ Ii, va kmikkiem gi enang ko o diken ri ngaro keknen ngaka vle tok, va o diken ngalmialraip ngaro keknen ngaka vle gi enang ngalmialurokol ruk endruk ngaro keknen tok kat. Ko ngarlenar ngak totu pum mar vgum mar tok kat. Va nga lua rere pum o mia akuruk yok kam ppiak mang ngar. Va nga lo mrua ngam mar mruo ekam o vrong kerkeknen. Nang o mia ngak kais kmel ngaro papat kuon mang ngar mang o vrong reha tgus he kngarngar mang ngar te, ngar kaeharom mar lsir.

¹² Ii, va a diken na gia lei orom kta vlom ngang ko atgiang tuk. Va na kais kam smia nho mang kles va si ka valngan tgus kat. ¹³ O diken ngaka vle tok arhe, ekam ko, endruk ngam sim kaeha ngang e Yesus ka ngaomevek langto orom ngaro keknen ruk tok, her mar ruk arhe o mia ngat kais kam nho orom mar, va her endruk kat arhe ngam lua kokkol kam rere mang ngaro papat te, ngat kor mnam mar mang e Yesus te, en her Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kat arhe.

¹⁴ To tete, ko mrua nho mkor E Nut te, ngora pis ngok kmin kam ptang in. Ko sia pat tok, vanangko ko kaittiegom kua hor ta tete he ktar kaen ngang in ge, ¹⁵ ekam ko enangthe a tomhel lang napa hagam dok, va ngir le kais kam mnor ge te, E Nut ka valngan ngaro keknen ngaka vle nngia nngia. Ii, va ka valngan to endo ta vle te, E Nut to nma vle ngnik ngnik ka ngaomevek msim. Ko her E Nut ka ngaomevek to kat arhe ngta vle enang a rek ka pun to E Nut ta ktar sim kut el ka papat to a minar kuon malpgem. Va ngta vle kat enang o ngtek ruk a papat to a minar to tesgun ta tvok kim o mia ta sir kuon malpgem mar kat. ¹⁶ Ii, va E Nut ka papat to a minar to tesgun ta tvok kim o mia, ngot mur havae mang ngor mruo mang te, tho mi kut laut hak. Va a papat to endo, ngoma kni pum E Nut kam totu pum en orom ta vle ti te:

En tmur khenam en mruo orom a mhel ka vok, va E Nunu A Totur ta kle ka khenam en ma mmok kat te, en E Nut Khal lsir kat, ko thover en petgim ka nnak va o engyel ngat mi vokom, va o mia ngat havae mang ngang o vrong rhek tgus ruk kun mnam a mmie karo mhetor tgus, va ngat kor mnam mar mang va E Nut tkol ka grap orom ngoguoan mnam ka yammok kat.

4

E Pol Tkaen Karo Rhek Ngang E Timoti, En Kmeha Nngia Nngia

¹ Vanangko E Nunu A Totur ta ktar mi kut pavap ge te, mnam o kolkhek ruk ngak konner a kolkha to a kser kim, o mia akuruk ngara sovet kmelel

ngakro yaik ngang o papat ruk kmor mnam mar mang e Yesus he ka ksir petgim en hak, nang kle kaikkiem o papat ruk mkor o vrong serppak ruk o kool ko o kool ngar kael re ko vgum o mia kam kerpatter mar ormar kam mas ormar orom ngaro papat ruk endruk. ² Vanang o papat ngo mamten ruk endruk ngam kottek ekam o patter mia ruk endruk ko ngam pe gia khenam kuon mang ngaro pkor te, ngaro papat ruk endruk ngma mien, vanangko ngma kerruru. Ii, ko mar ngam lo kat kais kam mrua koon pum mar pum ngaro kerkeknen ekam ko ngaro papat ngam lo kat kais kmeknik kun mnam mar hak ko ngaro vurkul ngat vua tok hak. ³ Va o mia ruk ngata mnor mang E Nut karo rhek ruk o minar mang e Yesus he le kor mnam mar mang he kmokpom kar, her mar ruk arhe ngak kanprim E Nut mang o ol ruk ngma lol maktiegom En kmemik. Vanang o ker pattermia ngam kle va ksopong ngar kam tivik kmem o ol ngo mamten akuruk, endruk E Nut tkueng ngar ngang o mia tgus kmemik. Va ngma hagam o mia kam lua lei kat. ⁴ Ii, mu vokom na, kua re tok, ekam ko o tgoluk tgus ruk E Nut tkueng ngar ngta mmok tgus ngmeang ngang o mia mar kmemik. He o mia nga lo kat kais kam mon lkernonho orom a tomhel tang hak he lua ngam, enangthe a mhel to endo napa ktar kngarkie mang kam kanprim E Nut ka munik mang. ⁵ Ii, nga lo kais kam mon lkernonho orom o tgoluk tok, ekam ko a mhel naka ktar mon E Nut ka munik mang ko nak ngarkie kam kanprim E Nut mang kmikkiem karo rhek.

E Pol Ta Keknen Ngang E Timoti, En Kam Sim Kaeharom E Nut Karo Reha

⁶ Timoti, her yin arhe, yindo ngat pavloum yin orom o papat ruk o minar, ko ngma patter yin orom o papat ruk endruk ko mar o papat ruk o yar, yin kmor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar. Ko im her sim ktua non ekam o papat ruk o minar tiok kngae kais mang tete, he knantom mar kmelel mar momalpek kmikkiem mar. Va ngiak keknen ngang endruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar mang o pattermia la ppiagar ruk endri orom ngaro papat ruk la ppiagar, he nang yin kam vle te, e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen kalkayie to a yar ko im sim kut kaeharom karo reha enang tok. ⁷ Ii, ngia sim kut kaelel kmin mang E Nut karo keknen mruo kmikkiem mar kngae enang tok ge, nang ngae lo kat kael ila gu kun mnam o mohoi ruk nong ngaro kleim ngang ngar hak ko pum E Nut kalo keik. O rhek ruk endruk ngrua lo kais hak kam kpom mar te, mar o rhek ruk o minar kat e. ⁸ Ko pu lmien te, a keknen to a mhel nam kaeharom kam khikher ka vok, he ka gidiel kam smia sap ta vrua ya, ko a mhel to endo tgi kaenserpgam ka vok gi mo mmie tete orom. Vanangko a keknen to kmelel kim en mruo kam sim kut kaikkiem E Nut karo keknen, tho mi kut ya hak ko a mhel to endo nam kaenserpgam ka ngorsang tgus tete mo mmie va koknaik kat orom, ko koknaik E Nut ner mia kaottam ka tnangal kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang.

⁹ Vanang o rhek ri o minar ngaro kleim, mor kam ngarngar mang ngar lserppak he ka kpom

mar, ngta vle ti te: ¹⁰ Mor ruk o aposel, ngom her gia nho mkor E Nut to nma plong vle ngnik ngnik, En kam susulгим mor, ko her Endo nma svil kam susulгим o mia tgus arhe. Ii, va her sim kut endruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar, E Nut nera susulгим mar. Mare, va her mang a papat to E Nut kam susulгим o mia tgus, ngoma sovet kam prongyek ka psek kam havaeng o mia mang.

¹¹ Mare, o rhek ruk ngiak re lserppak ngang o mia ormar va kpatter mar mang ngar, her endruk arhe.

¹² Va kua havaeng yin e Timoti te, ngior kam pat mang o mia ruk ngta kekhet yin kam re te, ye lo laut is vop mang a ngaeha ta. Vanang ngiak kle va kokheng ngar kam khenam in mruo ma mmok ngang o mia ruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar, mar kam kolkol ekam in he klol o papat vgum ilaro rhek tgus, vgum ila ngorsang tgus, vgum ila keknen to kmelongtok mang o mia, vgum ila keknen to kmor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar, va vgum ilaro keknen tgus ruk ngta mmok ko pum E Nut kalo keik kat. ¹³ Yu! He ekam tok, Timoti, gia hop kpis kim a ngaeha to kam him E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar kun mnam ka meer ma mmok ngang o mia, va khalger mar kuo malpgem mar va kpatter o mia mekam mekam kngae kais ko dok mruo ngua pis ngok kmin. ¹⁴ Tiok mnam a kolkha to a valngan to orom ilmialaol ruk ngma nho mang e Yesus ka ngaomevek langto ngat el ngaro singni kuon malpgem in, ngata ktar kpavap orom a re langto mang E Nut ka nngiar to ten ngang yin. He ekam

tok, Timoti ngiak or kam kat konit orom a nngiar to endo.

¹⁵ Ngiaka vle pum o reha ri mekam mekam, he kaen yin mruo tgus hak kam vle pum mar, he nang o mia tgus kam vokong ila ngorsang tgus ko na kaispak kngae ge. ¹⁶ Va ngia smia ngangreal mang ilaro keknen mruo mekam mekam va mang ilaro rhek ruk ima patter o mia orom mar mekam mekam kat. Ko enangthe ip smia vle pum mar tok, va E Nut nera sulgim yin kar endruk ngma ngan ilaro rhek kat.

5

E Pol Tkaen Karo Rhek Ngang E Timoti, En Kmeha Nngia Nngia Ngang O Hipun Va O Tahek

¹ Va mang kmeha ngang o vrong mia, kua havaeng yin te, ngiaka psom o hipun, va ngior kam gervik kim mar e. Vanang ngiak kle va kaenkrovgem mar, gi enang a mhel to a sim re, enangthe mar ngta vle te, ingores msim. Va endruk o gi ngnes, ngiaka psom mar tok kat, gi enangthe mar ingornopeik msim kat. ² Va ngiak kaeha gi enang tok kat ngang o ngoumie, gi enangthe mar ingornek msim tok kat. Va ngia sim kaeha ngang o laivles tok kat orom ilaro papat ruk ngat ho mi kut mmok hak.

³ Va mang kam smia tar o tahek, ngiak kaen a re lserppak ngang o mia kam smia tar endruk o mi tahek msim he, ko nop a mhel tang kam tar mar. ⁴ Vanang endruk o tahek ngles ngang ngar, i o ngaorpeik, va her ngles kar ngaorpeik ruk endruk arhe ngaka ktar kol a papat ti te, her mar ruk arhe ngak kaen ngaro singni kam

khenam ngaro papat ruk kmor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar ma mmok kam smia tar ngaro valngneik mruo tok. He enang tok, ngar kaekon ngang ngaornek mruo va ngaortek mruo kar ngaorpeik mruo tok kat. Ngak kaeharom tok, ekam ko E Nut nma higiang o mia ruk ngam kaeharom tok. ⁵ O mi tahek msim ruk kua rere mang ngar tok, ko nop a mhel tang hak kam smia tar mar orom o tgoluk, mar ngam ho mi ktua nho mkor E Nut kam turang ngar. He ekam tok, ngama plong ngarkie ngang E Nut mo kolkhek va mo segain tgus, En kam turang ngar. ⁶ Vanang o tahek akuruk, endruk ngma vle pum a sirei kim lurokol, mar ngam sia vle pum a sirei kuo mang ngar, he her gia vle enang o yoror enang tok. ⁷ Ii, va ngiak kaen a re lserppak ngang o mia kam sim kaikkiem kuaro rhek ri, he nang o vrong mia kam lo kais hak kam mon tang mnam muk orom a kerkeknen tang hak. ⁸ Ko enangthe tang mnam mor ruk ngom kor mnam mor mang e Yesus he kmokpom kar na lo smia tar ka ngausie mruo, va si her mi kut ka valngan mruo ko tlo smia tar mar, va en nma vle enangthe, tmi kael ka yaik ngang e Yesus mruo kam lo kat kor mnam en mang, he kle mi ktua vle a kernonhor hak, kir kim endo tlo kor mnam en mang e Yesus.

⁹ Ii, vanang ngior kam tutut kmel o gi vrong tahek ngaro mnok kun mnam ila hor, he nang muk kam smia tar mar. Gi endruk o ho ngoumie lsir hak he, endruk tesgun ngate smia vle ko kim ngalmialurokol tuk, her endruk arhe yi kais kmel ngaro mnok, he nang muk kam smia tar mar. ¹⁰ Ii, kua re mang o tahek ruk o mia ngma hover ngaro

mnok pum ngaro reha ko ngta ya, endruk enang ko ngam smia pavloum o nges, va kam smia tar o mia ko mrek, kam mrua slak orom mar mruo kmeha ngang endruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar kmelel ngaro nharok, va kam turang endruk ngat lol o vnek, va kam hop kpis kim o gi vrong reha akuruk lyar kmeharom mar kat.

¹¹ Vanang o tahek ruk nop mar o ngoumie vop, va ngior kmel ngaro mnok kun mnam ila hor to endo hak. Ko her mar ruk arhe ngara gorgor pum lurokol he lo kta svil kam kta ngarngar mang ngaro tnangal ruk kam mi kut kael mar kmeha ngang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. To ngar kle va ka svil kam kta lei kat. ¹² He ekam tok, ngam mur kaop kmar mruo, E Nut kam monik kim a kapnes ngang ngar, ekam ko mar mruo ngat lo kaikkiem ngaro mur tnangal mruo, endruk ngta ktar elik ngang E Nut mang kam mi kut kael mar kmeha ngang ka ngaomevek. ¹³ Va kam kta ngam kuo mang a papat to endo kam vanker vop, her o tahek ngo mamten ruk kat arhe ngam gi kael riring ngar pum a keknen to kam gia vle o lo ehaneng, he kpupunpa kvaik kottek mnam o rektor kam toop kim o mia akuruk ngaro rhek ruk mar mruo ngat mur kael a totummok mo kmar mang ngar. To o tahek ri ngam kle kta vaik kottek kun mnam o rektor akuruk yok kam kle kpolger o mia ruk endruk ngaro rhek ruk ngat toop kim mar kam rere pum o mia enang tok. ¹⁴ He ekam tok, kua kaen a re lserppak ngang o tahek ruk mar nop o ngoumie vop te, nga kta lei he ka llues to sim kta pavloum ngles kat, nang lo kael

a ngaekam ekam nga imuo kam mon mar orom a kerkeknen tang hak kam kerrereng ngar ekam tok. ¹⁵ Kua re lserppak tok, ekam ko akuruk mnam mar ngat hortgi he el ngaro yaik ngang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen petgim, to le kaeha ngang ngua imuo to e Seten orom ngaro kerkeknen ruk endruk enang tok arhe.

¹⁶ He ekam tok, lraip ruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar, her mar ruk arhe nga smia tar o tahek ruk kun mnam ngartaro mur valngan mruo, nang lo kael a vnek to endo kuon mang E Nut ka ngaomevek. He enang tok, E Nut ka ngaomevek ner kais kam kle smia tar endruk o mi tahek msim, ko nop a mhel tang hak kam smia tar mar.

E Pol Ta Keknen Ngang E Timoti Mang Endruk Ngma Ktong E Nut Kakro Ngaomevek

¹⁷ Va mang mulmialaol ruk ngam sim kaeha kam ktong nguk ruk E Nut ka ngaomevek ko tok, mgua sim ktua tar mar kat kir kim o vrong mia ruk ngam lo sim kaeha tok. Va her sim kut endruk mnam mar ko ngma prongyek ka psek orom a ngaeha to kam havaeng o mia mang E Nut karo rhek va kam patter o mia ormar, her mar ruk arhe muk ruk E Nut ka ngaomevek mguaka ktar orom mar kam sim ktua tar mar, kir kim ngarlenar akuruk. ¹⁸ Ii, mgua sim ktua tar mar tok, kmikkiem gi enang ko ngat ittiiek kun mnam E Nut ka meer te, “A bulmakau to nam kaeha kngae kmeharom ila ngaeha, mguak or kam vat ka gu en kam lo kaemik phevgom ko nam kaeha ngang yin.” Va ta mien kat te, “Endo nam kaeha ngang endruk ngat

ngamhu ngang, en nam kaeha ngang ngar, mar kmenkim mang ka ngaeha to endo.”

¹⁹ Va enangthe a mhel ko en atgiang tuk, npa sir kim tang mnam mulmialaol ruk ngma ktong nguk, he kmon en orom a kerkeknen tang, va ngior kam tutut kam serppak mang karo rhek ruk e. Vanang enangthe o mia ruk ngtis te, mar alomin, i o korlotge ngapa mon tang mnam mulmialaol ruk endruk orom a kerkeknen to tok, to endo yek, ye kais kam ngan o rhek ruk endruk vgum mar. ²⁰ He endruk ngma plong kaeharom o kerkeknen, va mguaka srim mar ma mmok ko pum o mia ngaro kerok he ka psom mar, he nang kmengorang o mia tgus kam lua kolkol ekam mar.

²¹ Ii, tete kua re lserppak kam re kvat E Nut kre Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen va karo engyel ruk E Nut tre pum mar kam havaeng yin lsir ko pum ngaro kerok te, ngiak sim kaikkiem kuaro rhek ri, nang or kam gia khen a mhel langto kam psom tok, vanang ka mnang langto ko en kaela to yin. Ngiaka psom o mia tgus enang tok arhe.

²² Va ngiak or kam tutut kmel o singni kuon malpgem a mhellangto, matok yin mruo ngira vor po idiel orom karo kerkeknen mruo ruk tok. He ekam tok, ngiaka vle la mmok ko pum E Nut kalo keik.

²³⁻²⁵ Ii, ngiak or kam tutut kmel o singni kuon malpgem a mhel tang ekam ko o mia akuruk ngaro kerkeknen ngama vle ma mmok ko pum ngarlenar ngaro kerok. Va ngaro kerkeknen ngama ktar kpis ko pum E Nut kalo keik, he nma monik kim a yor ngang ngar pum mar tok, ktar

mang o mia ruk endruk kam sir ko kim kalo keik. Vanang o mia akuruk yok, ngaro kerkeknen ngam sia tvok kim o mia, vanang E Nut ner kle kpolger ngaro kerkeknen ruk endruk ma mmok koknaik tok kat ge. Va ta vle gi enang tok kat mang o keknen ruk lyar, ko akuruk ngma vle ma mmok, nang akuruk ngat lua vle ma mmok vop. Vanang endruk ngat lua vle ma mmok vop, ngat ngae ho lo is hak kam tvok pum E Nut kalo keik e.

Vanang mang a papat to mang yin kam mrua lgem in mruo pum ilaro yor ngo mamten, ngiak or kam tagur pum a gi ye e. Ngiak kle va kok vur kaiviem a ye to a vaen kat kam momgol ila vrek orom.

6

E Pol Ta Keknen Mang Endruk Ngalmialaol Ngam Kaenen Mar Kmeha Ngang Ngar

¹ Va mang nguk tgus ruk mut kor mnam muk mang e Yesus he kmokpom kar, ko o mia ngma sir pekmuk kmenen muk kmeha ngang ngar, kua svil kmen kuario rhek ri ngang nguk te, mgua smia nho orom o mia ruk endruk, he nang o mia ruk ku mnok kam lua kerrereng E Nut ka munik, i o kerrereng kuario rhek ruk koma patter o mia ormar vgum muk tok. ² Va muk ruk mulmialaol ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar, gi enang muk mruo ko mut kor mnam muk mang e Yesus he kmokpom kar tok kat, mguak or kam pat re te, mut kais kam grung orom mulmialaol, he lo vua nho orom mar, gi ekam ko mar ngta vle te, muornopeik ruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar enang nguk tok

kat. Nove, mgua kle va ho sim kut kaeha vat ngang ngar ge, kir kim mularo reha ruk mum kaeharom mar ngang endruk ngat lo kor mnam mar mang e Yesus he lua mokpom kar. Ekam ko mulmialaol ruk muma turang ngar orom mularo reha ruk tok, her mar muornopeik ruk ngat kor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar tok kat arhe. Ko E Nut tkaelongtok mang ngar kat.

Timoti, her o papat ruk arhe ngiak patter endruk tgus ngma kpom o reha ngang ngalmialaol ormar he kaurur kim mar kmeharom mar.

E Pol Ta Keknen Mang O Pattermia Ruk La Ppiagar Ko Ngam Pe Gia Patter O Mia Kmit O Krek Mkor Mar

³ O pattermia ruk la ppiagar ngta vle mnam muk he ngam lua svil kam ngatkal kam kpom a re to a minar va o papat akuruk yok mang E Nut, endruk koma patter o mia mang ngar orom o papat ruk mang Ngoldaip e Yesus Kristus. ⁴⁻⁵ He enang tok, ngam mrua khenam mar mruo ma mmok tok te, ngam mrua per orom mar mruo he ho lua kol a mmok mang ke papat tang mang E Nut hak! Ii, va o mia ruk enang ngar ko ngma vle tok, ngam gia tagur pum a kerkeknen to kam her gia pangrang a vle pum o gi vrong rhek ruk o mia ngma hoverik. Va ngma tagur pum o gi vrong rhek ngaro vgondik kat, ko ngma svil kam mo maen o rhek mang ngar kar nglenar kat. He enang tok, ngaro kerkeknen ruk endruk ngam kaenpgam o kerkeknen akuruk yok vat kun mnam mar. Endruk endri te: kam vrek kinkiin ngang o mia, kam krong o mia ngaro vurkul orom o rhek, va a mhel kam rere orom o rhek kam khenam ma mmok te,

tkaelat kaela, va kam gi vrong spom turvek mang o mia ngaro kerkeknen, va kam gia rere kam sir kim o mia mekam mekam kat. O mia ruk enang endri ngma vle kar o mia orom ngaro papat ruk ngat kernonho hak ko ngata vle enangthe e Seten tpis kaorom E Nut karo rhek ruk o minar kun mnam mar. Ii, va ngama pat kat te, ngat kais kam patter o mia mang E Nut he ngat kais kmit a kre alaut ko mkor mar, he nang mar kam kol a munik alaut.

⁶ Vanang enangthe a mhel na kle sim kut kaikkiem E Nut karo rhek, he ka vrek ta kle sim kut kaisis kun mnam vgum tok, va a mhel to endo tkais kam kol a munik alaut tok. ⁷⁻⁸ Ii, ko a mhel ka vrek tgi kais kam sim kut kaisis her gi vgum ko tkais mang o ol va o it. He tok, ngot lo is hak kam ring mnam mor mang o vrong tgoluk kat e. Ko a mhel knan tlo kol orom o tgoluk akor e, va nak yor kat va tlo is kam lol o tgoluk akor kngormar kat e. ⁹ Vanangko endruk ngma tagur pum a papat to kmit a kre alaut, ngma ru pum e Seten karo keik pum o vrong kerkeknen ko ngam kaegom mar orom a papat to endo. Ii, ko ngaro pkor ngaro svil ruk ngam lo kaikkiem E Nut karo papat ruk o minar ngma kering ngaro papat ruk kmor mnam mar mang e Yesus he kmokpom kar, he enang tok ngam kle krum kim mar hak. He enang tok, mar mruo ngam mrua kaop kim E Nut kam monik kim a yor ngang ngar krum kim mar vgum tok. ¹⁰ Ii, ko a keknen to kam vua ring mnam kmit a kre alaut arhe ta vle te, o vrong kerkeknen ngo mamten tgus nga pun msim. He enang tok, o pattermia ruk la ppiagar ngat her vraik orom ngaro papat mruo

petgim e Yesus, he ngat lo kat kor mnam mar mang e Yesus kat e. He enang tok, mar mruo ngat mrua ngam o vnek kavurgem kuon malpgem mar mruo tok.

E Pol Ta Re Lserppak Ngang E Timoti Mang Kam Tagur Pum O Keknen Ruk Ngta Sir Ko Pum E Nut Kalo Keik

¹¹ Vanangko, Timoti, yin E Nut kalkayie to yin, va ngiak ngae ho lo kat kael ila gu kun mnam o kerkeknen ruk endruk e. Ngiak kle va ktagur pum o keknen ruk ngata sir ko pum E Nut kalo keik ha, va kam kolkol ekam E Nut, va kmor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar, va kmelongtok mang o mia, va kmatnge vgum o vnek, va kam vle a sim re ko kim o mia kat. ¹² Ii, tiok ko yi her mur havae mang in mruo ma mmok ko pum o mia kavurgem ngaro kerok, ye mrua havae mang ila papat to mang e Yesus. He enang tok, E Nut tvaeng yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik koknaik tok kat. To tete kua re lserppak ngang in te, ngia sim kut kpom a ktalhok to endo tete he kaus mang, kam sim kut kor mnam yin mang e Yesus he kmokpom kar, gi enang a mhel to nama kar va tomten ko en nam sim kut kaus tok kat. ¹³ Ii, e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen, en tmur havae mang en mruo mnam a kolkha to ta sir ko pum e Pontus Paillet kalo keik kmimim kim o rhek mang kat. Va E Nut to tkueng o vrong tgoluk tgus kam ktal kim En mruo, va kua rere he kvat nginalo munik kam re lserppak ngang in ko kim nginalo keik kat te, ¹⁴ ngia sim kut kaikkiem kuaro rhek ruk kam ho lo kat kael ila gu kun mnam o kerkeknen ruk endruk, he nang o

mia kam lo kais kam mon yin orom a kerkeknen tang, ekam ko ngira vle la mmok hak ko ngia sim kut kaikkiem mar tok. Ii, ngiak kaikkiem kuaro rhek ruk tok mekam mekam, kam ngae kais ko Ngoldaip to e Yesus Kristus na mrua pis mnam a kolkha ¹⁵ to E Nut tkut el ngang en kam pis mnam tok. Her E Nut arhe, a her gi kut serppak tuk hak, Endo ta vle te, o taven tgus nga Taven, va ngolmialaol tgus Ngalaip kat. Va her gi En tuk kat A Ho Lgekol Hak, Endo nam kaeharom o mia kam lgekol tok kat arhe. ¹⁶ Ii, va her gi En tuk kat arhe nma plong vle ngnik ngnik orom ka ho mmok to ta sei kam mmok hak, Endo nong a mhel tang tis kam konner hak. Ii, va nong a mhel tang tvokom vop ko o mia ngat ho lo is kam nho rkieng hak. Ii, her En kat arhe ngruaka nho orom pum ka serppak kngorom ngorom gi. Lmien.

E Pol Ta Keknen Mang Endruk Ngaro Vu Tgoluk

¹⁷ Va mang endruk ngaro vu tgoluk mo mmie tete, Timoti, ngiak re lserppak ngang ngar kat te, ngak or kam mrua hover mar mruo pum ngaro vu tgoluk. Va ngak or kam nho mkor ngaro gol ngo pneik ruk nga ho lo is hak kam plong vle ngnik ngnik kam turang ngar e. Ngak kle va ka nho mkor E Nut kam turang ngar ha, ko her En arhe tkueng o tgoluk tgus kmenik ngang ngor kmensireim mor orom mar, ko En nama vle kia vul orom mar. ¹⁸ Ii, va ngiak re lserppak ngang ngar kat te, mar kam kle va khover o mia akuruk yok orom ngaro gol ngo pneik ruk ngaro reha ruk lyar ngang ngar ko ngak turang o mia orom mar kmeha orom mar ngang ngar tok. Va ngiak re lserppak ngang ngar

kat te, mar kam sim ktua tar o mia he kturang ngar orom ngaro vu gol ruk endruk kat. ¹⁹ He enang tok, endruk ngaro vu tgoluk ngar kle kais kmelpas orom ngaro gol ngo pneik ruk orom ngaro reha lyar ruk endruk tok, he nang mar kmis kam sir lserppak kuon malpgem mar kun mnam a venloot to e Yesus nera pis mnam, he nang mar kam mia kpom a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik. Ii, he enang tok, ngar kaenang a rek ko nma sir lserppak kuon malpgem ka pun tok kat.

²⁰ O Timoti, tesgun E Nut tel karo rhek ruk o minar mang e Yesus ko maktiegom yin, he kua havaeng in tete te, ngia smia toot mang ngar mekam mekam. Va ngiak kael ila yaik ngang o rhek ruk nong ngaro kleim ngang ngar ko pum E Nut kalo keik, va ngang endruk o mia ngma rere ormar kam sir malngaeng a re to a minar ormar. Ko o papat ruk la ppiagar ruk endruk, o mia ngma rere orom mar, ko ngma pat re te, ngta mnor mang E Nut pum mar. ²¹ Ii, o mia akuruk ngata lol o papat ruk la ppiagar ruk endruk, he enang tok, ngata vraik orom ngaro papat mruo petgim e Yesus he lo kat kor mnam mar mang he lo kta mokpom kar tete kat e.

Yu! Koma ngarkie ngang E Nut, En kam ring ya mang nguk tgus ko tok mekam mekam!

**E Nut Ka Meer Mang Ka Mokpom To A
Gunngar
The New Testament in the Sulka Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sulka long Niugini**

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sulka

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

117b702f-17a4-534b-88e9-380b9e57e425